

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:3860

av Jan Björklund m.fl. (L)

Återinförande av möjligheten att utdela officiella ordnar till svenska medborgare

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det officiella belöningsystemet för att återinföra möjligheten att utdela officiella ordnar till svenska medborgare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje nation har behov av ett belöningsystem för att uttrycka det allmännas tack till individer som utfört tjänster av särskilt slag. Den senaste stora reformen genomfördes 1969–1974. Sedan dess har nya förtjänsttecken tillkommit. Den nuvarande ordningen för statens belöningsystem ger en splittrad bild. Belöningsystemen är därför i behov av en genomgripande översyn och samordning.

Förtjänsttecken, medaljer och andra utmärkelser som erkänsla för viktiga samhällsinsatser har funnits under mycket lång tid. De historiska rötterna går tillbaka till en äldre tid där kungamakten var stark, vilket syns i den särskilda roll som statschefen fortfarande har när det gäller vissa förtjänsttecken. Andra förtjänsttecken har instiftats under senare tid och faller helt under regeringens eller Försvarens ansvar. Några av förtjänsttecknen är formellt i bruk men har nästan aldrig kommit till användning.

Det belöningsystem som fanns under äldre tider avspeglade det dåtida samhällets syn på rang och stånd. Vissa utmärkelser var knutna till tjänsteställningen som sådan. I takt med att samhället demokratiserades ledde detta till att många medborgare visade sin kritiska inställning till ordenssystemet genom att tacka nej till ordensutmärkelse.

Det behov som identifierades av en reform ledde fram till den så kallade ordensreformen 1969–1974, som bland annat innebar att utdelandet av ordnar till svenska medborgare upphörde. Anställda i statlig tjänst, oberoende av position eller lön, kan i stället tilldelas utmärkelsen För nit och redlighet i statens tjänst.

Avsikten med ordensreformen lär ursprungligen ha varit att helt avskaffa ordensväsendet. Det stötte emellertid på rättsliga hinder. Regeringen kan emellertid

besluta om villkoren för förläning av ordnar och om alla detaljer som bland annat rör ordnarnas utseende och bärande. Under arbetet med reformen uppmärksammades också att det i de flesta länder finns någon form av ordenssystem med statlig medverkan och att därför ”utdelandet av svenska ordnar kanske kan ha viss betydelse för Sveriges förbindelser med andra länder”. En i och för sig välbehövlig reform av systemet med officiella förtjänsttecken ledde därför, trots avsikten att anpassa systemet till demokratiska värderingar, till den paradoxala situationen att en ny åtskillnad gjordes mellan individer beroende på medborgarskap.

En översyn av det svenska ordensväsendet var på sin tid som framgång motiverad. Alltför mycket av utdelandet synes ha gått på rutin utan individuell prövning, utan där rang och tjänsteställning blev avgörande. Möjligen fanns det också i botten ett antagande om att systemet med officiella förtjänsttecken var i utdöende.

Utvecklingen på senare år har gått i en annan riktning. Bland annat har Försvarens ökning av medverkan i internationella insatser, tillsammans med en växande insikt om det stora värdet i att ge en officiell erkänsla till personer som utsatt sig för stora faror i Sveriges tjänst, lett till att nya förtjänsttecken inrättats.

Ett exempel på detta är Försvarens förtjänstmedalj, som instiftades 2008 och som i sin tur ersatte två andra medaljer som instiftades så sent som 1995. Även den på senare tid inrättade Försvarens medalj för sårade i strid bör nämnas. Mottagare av sådana förtjänsttecken har vittnat om vilket stort psykologiskt värde det ligger i att på detta sätt få ett symboliskt erkännande för de uppoffringar personerna gjort i landets tjänst.

Den nuvarande ordningen för statens belöningssystem är splittrad. En genomgripande översyn av systemet är därför önskvärd. Sverige behöver ett genomtänkt system för hur individer som utfört allmännyttiga insatser av särskilt slag skall uppmärksammas, oavsett medborgarskap. De officiella ordnar som i praktiken förklarades vilande 1975 bör åter tas i bruk och ska kunna tilldelas även svenska medborgare. Det är en viktig och grannliga uppgift att anpassa ett officiellt belöningssystem till dagens och framtidens behov av att belöna människor som utfört särskilt betydelsefulla insatser inom samhällets olika områden.

Jan Björklund (L)

Allan Widman (L)

Tina Ackeoft (L)